

ВАРГОЛА – КІШЧАНКА: КОЛЬКІ АДРОЗЬНЕНЬНЯЎ

Яны нарадзіліся ў розных краінах. Андрэй Варгола – у 1928-м у Пітсбургу (ЗША). Ягонья бацькі, праўда, родам з русінскае горнае вёскі Мікова ў Славакіі, на сумежжы з Украінай і Польшчай. Аляксандар Кішчанка нарадзіўся ў вёсцы Белы Калодзеж у Варонескай вобласці, на сумежжы з Украінай, празь пяць гадоў, у 1933-м. Ягонья бацькі былі савецкімі калгаснікамі.

Андрэй Варгола зь цягам часу перабраўся ў багемны квартал Нью-Ёрку. Тут ён стаў Эндзі Ўорхалам. А Кішчанка перабраўся ў Менск. Праўда, ён застаўся Кішчанкам.

Эндзі Ўорхала называюць першасьвятаром поп-арту. Яшчэ гадоў дзесяць таму паспаліты амэрыканец мог ня чуць пра Рэмбранта, але Ўорхала ён ведаў абавязкова. У квяцістых сукнях, намалюваных Эндзі, ходзяць мільёны жанчын. Зробленыя ім партрэты Мэрылін Манро, Элвіса Прэсьлі, Леніна і Мао можна сёньня пабачыць у рэстарациях і кавярнях ад Мэхіка да Вільні. Ягонья інсталяцыі з бляшанкамі ад таматнага супу «Campbell's» сталі абразом для постындустрыянага сьвету.

Навязьлівасьць славы Ўорхала стала настолькі адыёзнай, што ён заслужыў на тэрарыстычны замах. А вяршыняй ягонага снабізму стаў лэнч у парыскай рэстарачыі «Ritz» разам з Сальвадорам Далі і Джонам Ленанам...

З кім мог папалуднаваць Кішчанка? Пэўна ж, з Савіцкім і, бадай, з Вуячычам. Дзе-небудзь у Кіеве, на Днях культуры БССР. На яго ніхто не рабіў замаху. Хоць нядобразычліўцаў хапала: ягоная слава ў БССР таксама пераходзіла ўсялякія межы савецкага ўяўленьня. Росьпісы санаторыі «Беларусь» у Крыме, гіганцкія мазаікі на Юбілейнай плошчы і на гатэлі «Беларусь» у Менску, велізарныя, на дзесяць паверхаў, пано на дамах у

мікрараёне «Ўсход-1». Сотні жывапісных працаў пазнавальнага «аплікатыўнага» стылю, вывешаных у розных музэях СССР і растыражаваных у маскоўскіх ды менскіх альбомах.

На асобную гутарку заслугоўваюць габэлены Кішчанкі. Пры ім габэлен стаў часткай ідэалогічнага будаўніцтва ў БССР. Ягоныя творы ткаліся дзясяткамі майстрых на габэленавай фабрыцы. Але які размах! Габэлены для ЦК КПБ, для тэатраў Менску і Віцебску, для пасольстваў, гатэльных холаў, аграмадны габэлен-запавеса для Тэатру музычнае камэдыі... Габэлен «Чарнобыль» пабачыў Нью-Ёрк. Шкада, Уорхал не дажыў. Яны маглі б сустрэцца. Чужаніца-бунтар, які сваім эпатажам скарыў бамонд авангарду, і савецкі прагматык-канфарміст, які ўсё жыццё абслугоўваў дзяржаву. Гэты габэлен і да сёння вісіць у ААН.

Самым вялікім (15 на 19 мэтраў) у творчасьці Кішчанкі стаў габэлен «Дваццатае стагодзьдзе». Тут, як у павелічальным шкле, сабраныя дзеячы БНР і БССР, дзеячы культуры, навукі, выбітныя асобы палітыкі і царквы. Па-над імі лунае Хрыстос, справа ад якога прымасьціўся... Лукашэнка. Адкуль такая эклектыка? Рэч у тым, што працу над гэтым творам Кішчанка пачаў яшчэ ў 1991 годзе, вось і зьявіліся на ім браты Луцкевічы, Ластоўскі, Ігнатоўскі... Які лёс мог напаткаць гэты твор пры новым рэжыме?.. Вось і зьявіўся Лукашэнка. Натуральна, Кішчанка разьлічваў на салідны ганарар. Бо месца для габэлена ўжо было прадвызначанае ў будучым Палацы Рэспублікі. І нават Лукашэнка паглядзеў, «адобрыў». Але ў дзяржавы не знайшлося грошай на выкуп гэтага твору...

Ўорхал памёр зьнянацку, пасьяля няўдалае апэрацыі на жоўцевым пухіры, Кішчанка таксама памёр заўчасна – ад раку.

Прыхільнікі Ўорхала засталіся расчараваныя спадчынай, якую пакінуў іхны кумір: цынічныя скандальныя «Дзёньнікі Ўорхала» і куча хлуду, якім быў завалены ягоны дом. Паказны нонканфармізм абярнуўся геніяльным камэрцыйным трукам.

Ужо сёння ягоную біяграфію хутчэй знойдзеш у даведніках з шоў-бізнэсу, чым з мастацтва.

Заслужаны дзеяч мастацтваў БССР Кішчанка, які ў свой час быў адным з самых заможных людзей краіны, памёр, ледзь сточваючы канцы. Сёння дзяржаўны бюджэт не прадугледжвае выдаткаў на дзяржаўных мастакоў. Шчыры канфармізм абярнуўся пасткаю.

У вёсачцы Мікова, на радзіме бацькоў Ўорхала, дзе яго абагаўляюць, створаны калясальны музэй, перад якім стаяць двухмэтровыя бэтонныя кансароўкі супу «Campbell's». А ў Нью-Ёрку пра «the Pope of Pop» сёння згадваюць толькі знаўцы. У райцэнтры Багучар, на радзіме Кішчанкі, у Музэі баявой і працоўнай славы засталася расьпісаная ім заля і габэлен «Мой родны край»...

А ў Менску «Габэлен стагодзьдзя» ўжо з 1995 году ляжыць у спусьцелай майстэрні. Унікальны твор, найбуйнейшы ў сьвеце габэлен, разам з выяваю Лукашэнкі, пакрысе жарэ моль. Хто ведае, што чакае гэты твор, варты кнігі рэкордаў Гінэса, заўтра...